

Tvaroslovie (morfológia)

Jazykovedná disciplína, ktorá sa zaoberá tvarmi slov, slovnými druhmi a ich gramatickými kategóriami.

Ohybné slovné druhy

skloňujú sa: 1. Podstatné mená, 2. Prídavné mená, 3. Zámená, 4. Číslovky
časujú sa: 5. Slovesá

Neohybné slovné druhy: 6. Príslovky, 7. Predložky, 8. Spojky, 9. Častice, 10. Citoslovce – neskloňujú sa

Delenie slovných druhov podľa vecného významu:

Plnovýznamové slová: podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, slovesá, príslovky – môžu byť vetnými členmi.

Neplnovýznamové slová: predložky, spojky, častice, citoslovce – spravidla nemôžu byť vetnými členmi.

1. Podstatné mená

2. Prídavné mená

3. Zámená

4. Číslovky

5. Slovesá

6. Príslovky

Príslovky

Vyjadrujú rozličné okolnosti deja:

Miesto (Kde? Kam?): von

Čas (Kedy? Dokedy?): včera

Spôsob (Ako?): rýchlo

Príčinu (Prečo?): úmyselne

Pravidelné stupňovanie:

1. stupeň: rýchlo	ticho
2. stupeň: rýchlejšie	tichšie
3. stupeň: najrýchlejšie	najtichšie

Nepravidelné stupňovanie:

dobré – lepšie – najlepšie, pekne – krajšie – najkrajšie

Tvoria sa z prídavných mien (priateľský – priateľsky, dobrý – dobre, milý – milo) a z podstatných mien (ráno – zrána)

Príslovky píšeme: spolu (potichu), osobitne i spolu (na bielo/nabielo), so spojovníkom (sem-tam)

7. Predložky

8. Spojky

9. Častice

10. Citoslovce

Predložky

Vyjadrujú vzťahy medzi slovami, používajú sa v spojení s podstatnými menami, prídavnými menami, zámenami a číslovkami v určitom páde.

Prvotné – používajú sa len ako predložky

Jednoduché: na, nad, pod, v, so

Zložené: ponad, popod

Druhotné – zastupujú aj iný slovný druh: neďaleko, okolo

Vokalizácia predložiek – kvôli lepšej výslovnosti pridávame: k predložkám k, s, v, z samohlásku -u, -o: ku mne, so sestrou / k predložkám nad, od, pod, pred samohlásku -o: pred o dvermi

Spojky

Spájajú slová alebo vety.

Priradovacie spájajú slová vo vetách alebo vety v priradovacom súvetí.

Zlučovacie: a, i, aj, ani (Nepíšeme čiarku!)

Stupňovacie: ba, ba aj, nielen – ale aj

Odporovacie: no, ale, jednako, a predsa

Vylučovacie: alebo, buď, či

Podradovacie pripájajú vedľajšiu vetu k hlavnej vete v podradovacom súvetí: že, aby, keď, lebo, keby, či. (Vždy píšeme pred nimi čiarku!)

Častice

Vyjadrujú osobný postoj hovoriaceho k výpovedi.

Uvádžacie: a, ale, lebo, nuž, aspoň, azda, však (Aspoň ma neklam!)

Vytyčovacie: iba, až, ešte, práve, asi, sotva (Mám sotva pár drobných.)

Citoslovce

Vyjadrujú city a vôľu alebo napodobňujú zvuky.

Vlastné

Citové: ach, jaj, joj, ó, fuj

Vôľové: haló, aha, pá, vitaj

Zvukomalebné napodobňujú zvuky (bác, prásk, klop, kikirikí, hav), môžu mať funkciu vetného člena:

Konár prásk na zem! (prísudok)

Štadiónom zaznelo hromové hurá! (podmet)